

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Kateřiny Šimáčkové, soudce Ludvíka Davida a soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele [REDACTED] bytem [REDACTED] zastoupeného JUDr. Vladimírem Dvořáčkem, advokátem se sídlem Sokolovská 32/22, Praha 8, proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 10. 2012, sp. zn. 6 T 1/2011, a proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 2 To 6/2013, za účasti Krajského soudu v Hradci Králové a Vrchního soudu v Praze jako účastníků řízení, takto:

I. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 10. 2012, sp. zn. 6 T 1/2011, a rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 2 To 6/2013, jakož i řízením, které jim předcházelo, bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

II. Tato rozhodnutí se, v rozsahu týkajícím se stěžovatele, zrušují.

Odůvodnění:

I.

1. Včas a co do ostatních náležitostí řádně podanou ústavní stížností napadl stěžovatel v záhlaví specifikovaná rozhodnutí obecných soudů.

2. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 10. 2012, sp. zn. 6 T 1/2011, bylo rozhodnuto tak, že se stěžovatel a obžalovaní [redacted] a [redacted], uznávají vinnými spácháním trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1, odst. 2 písm. b) zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, účinného do 31. 12. 2009 (dále jen „trestní zákon“), ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona, a trestného činu krádeže podle § 247 odst. 1, odst. 2 trestního zákona, ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona. Krajský soud uložil obžalovaným úhrnné tresty odnětí svobody, a sice všem v trvání tří let, ovšem obžalovaným [redacted] a [redacted] výkon těchto trestů podmíněně odložil na čtyřletou zkušební dobu za současného vyslovení dohledu nad nimi, zatímco stěžovateli [redacted] uložil úhrnný trest v této výměře jako nepodmíněný a pro výkon trestu jej podle § 39a odst. 2 písm. c) trestního zákona zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), byla obžalovaným uložena povinnost zaplatit společně a nerozdílně poškozenému [redacted] t.č. ve vazbě ve Vazební věznici v [redacted] škodu ve výši 79.869,- Kč a se zbytkem nároku na náhradu škody byl tento poškozený odkázán podle § 229 odst. 2 trestního řádu na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Proti výše uvedenému rozsudku podal stěžovatel odvolání (stejně jako i další obžalovaní), o němž bylo rozhodnuto rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 2 To 6/2013, tak, že se podle § 258 odst. 1 písm. e) a f) trestního řádu, napadený rozsudek zrušuje ohledně všech obžalovaných ve výrocích o trestu a náhradě škody. Podle § 259 odst. 3 trestního řádu bylo znovu rozhodnuto tak, že podle § 235 odst. 2 trestního zákona a § 35 odst. 1 trestního zákona byly obžalovaným uloženy tresty odnětí svobody, a to obžalovaným [redacted] a [redacted] každému ve výměře dvou let a šesti měsíců. Stěžovateli [redacted] byl uložen trest odnětí svobody ve výměře tří let. Podle § 60a odst. 1, odst. 2 trestního zákona byl u všech obžalovaných výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu čtyř let, a to za současného vyslovení dohledu nad nimi. Podle § 228 odst. 1 trestního řádu byla obžalovaným uložena povinnost zaplatit společně a nerozdílně poškozenému [redacted] škodu ve výši 50.000,- Kč a se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody byl tento poškozený odkázán podle § 229 odst. 2 trestního řádu na řízení ve věcech občanskoprávních.

II.

4. Stěžovatel před podáním ústavní stížnosti nevyužil opravný prostředek v podobě dovolání a nevyčerpal tak všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práv poskytuje [viz § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“)]. Tento svůj postup zdůvodnil tak, že důvody, pro které je ústavní stížnost podávána, nejsou podle něj zároveň dovolacími důvody a jiné dovolací důvody stěžovatel neshledal.

5. K tomu Ústavní soud konstatuje, že senát vyčkal s rozhodnutím o ústavní stížnosti, neboť se v judikatuře Ústavního soudu objevily rozdílné názory na to, zda musí být dovolání v trestních věcech vždy vyčerpáno či nikoliv. Výsledkem následného jednání pléna Ústavního soudu bylo schválení stanoviska sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 ze dne 4. března 2014, jehož výrok zní: "Ústavní stížnost je nepřípustná, jestliže stěžovatel v

restním řízení nepodá zákonem předepsaným způsobem dovolání (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)."

6. V závěru odůvodnění tohoto stanoviska (bod 28.) se pak uvádí, že "s ohledem na práva účastníků řízení a zejména s přihlédnutím k principu právní jistoty se toto stanovisko použije na ústavní stížnosti podané k Ústavnímu soudu dnem následujícím po dni vyhlášení stanoviska ve Sbírce zákonů." Stanovisko bylo publikováno pod č. 40/2014 Sb. v částce 16 Sbírky zákonů, která byla rozeslána dne 17. března 2014 (obdobně např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 2067/13 ze dne 16. 4. 2014 nebo usnesení sp. zn. IV. ÚS 2096/13 ze dne 16. 4. 2014, všechna rozhodnutí dostupná na: <http://nalus.usoud.cz>).

7. Z těchto důvodů se Ústavní soud věcí dále zabýval a neodmítl ústavní stížnost jako nepřipustnou z důvodu nevyčerpání všech procesních prostředků, které zákon k ochraně práva poskytuje.

III.

8. Stěžovatel je přesvědčen, že výše specifikovanými rozhodnutími obecných soudů bylo zasaženo do jeho veřejných subjektivních práv. Konkrétně namítá, že těmito rozhodnutími bylo porušeno jeho právo domáhat se stanoveným postupem svých práv u nezávislého a nestranného soudu, tedy právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen Listiny) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluvy), a to v důsledku svévole soudů všech stupňů při zjišťování skutečného stavu věci a vzhledem k zcela formální a obecné reflexi námitek obhajoby.

9. Stěžovatel je dále toho názoru, že obecnými soudy nebyla ctěna ani zásada presumpce neviny obsažená v čl. 40 odst. 2 Listiny a v čl. 6 odst. 2 Úmluvy, když mj. rozpory a pochybnosti při zjišťování skutkového stavu věci nebyly vykládány v jeho prospěch, ale naopak v jeho neprospěch, čímž byla porušena také zásada „in dubio pro reo“.

10. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítá, že krajský soud založil odsuzující rozsudek ohledně identifikace pachatelů a určení jejich role ve skutkovém ději v zásadě na jediném důkazu, a to výpovědi svědka [REDAKCE] ze dne [REDAKCE] 2010. Tato výpověď ovšem podle stěžovatele objektivně vychází z důkazně nepoužitelné rekognice, což vyplývá zcela evidentně i z toho, že ve svědecké výpovědi nebyly osoby označeny jmény, ale čísly dle fotoalba užitého pro rekognici. Zcela v rozporu s touto skutečností, na kterou nalézací soud přes upozornění obhajobou adekvátně nereagoval, vycházel soud z toho, že výpověď poškozeného je bez vad a neovlivněna rekognicí.

11. Pokud ve svědecké výpovědi nebyly osoby označeny jmény, ale čísly dle fotoalba užitého pro rekognici, je v souvislosti s nepoužitelností rekognice dle názoru stěžovatele možnost využití takového označení vyloučena. Stěžovatel navíc upozorňuje, že není zřejmé, jak mohlo vůbec ke ztotožnění uvedeným způsobem při svědecké výpovědi dojít, nevyplývá-li ze spisu, že fotoalbum bylo při výsledku k dispozici, když je dle stěžovatele zcela absurdní, že by si svědek [REDAKCE] pamatoval po takové době osoby podle čísel, tak, jak byly uváděny ve fotoalbu užitého při rekognici.

12. Výslech svědka, vycházející též, a to nepochybně, z důkazně nepoužitelné a v rozporu se zákonem provedené rekognice, je dle mínění stěžovatele „plodem otráveného stromu“, a tedy při aplikaci doktriny „plodů z otráveného stromu“ jde rovněž o nepoužitelný důkaz.

13. Podle stěžovatele v důsledku nesprávného postupu soudu prvního stupně i odvolacího soudu došlo k tomu, že v pochybnostech o jeho vině bylo vycházeno ze svědecké výpovědi svědka [REDAKCE] a to i v části, která má jednoznačně pramen v nezákonné rekognici, zejména pokud jde o jeho identifikaci číselným označením. Dle přesvědčení stěžovatele tím byla v důsledku nesprávného postupu při volném hodnocení důkazů zároveň porušena zásada presumpce neviny. Stěžovatel uzavírá, že výše uvedená pochybení mají nesporně ústavněprávní rozměr, neboť v jejich důsledku došlo k závažnému porušení jeho obhajovacích práv.

IV.

14. K posouzení důvodnosti ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení.

15. Krajský soud v Hradci Králové, coby účastník řízení, ve svém vyjádření ze dne 23. 7. 2014 pouze odkázal na spisový materiál a odůvodnění ústavní stížností napadeného rozhodnutí krajského soudu. Vrchní soud v Praze, coby účastník řízení, ve svém vyjádření ze dne 30. 7. 2014 také pouze odkázal na odůvodnění ústavní stížností napadeného rozhodnutí odvolacího soudu. Krajské státní zastupitelství se ve svém vyjádření ze dne 1. 10. 2014 vzdalo postavení vedlejšího účastníka v této věci. Vrchní státní zastupitelství v Praze se ve stanovené lhůtě nevyjádřilo. S ohledem na obsah jednotlivých vyjádření Ústavní soud tato vyjádření již dále nezasílal stěžovateli k replice.

V.

16. Ústavní soud si vyžádal spis Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 6 T 1/2011, z něhož zjistil následující skutečnosti podstatné pro posouzení ústavní stížnosti.

17. Ze spisového materiálu vyplývá, že dne [REDAKCE] 2010 byla provedena rekognice osob podle fotografií podle § 104b odst. 1, odst. 4 trestního řádu (č.l. 137 spisu). Z protokolu o rekognici vyplývá, že byla provedena podle fotografií, protože není možno ukázat osoby, které mají být poznány, neboť se jedná o osoby doposud nezjištěné totožnosti, které mají být prostřednictvím rekognice ustanoveny. Rekognici provedl [REDAKCE] další přítomnou osobou a zapisovatelkou byla [REDAKCE] nezúčastněnou osobou byl [REDAKCE] pracovník Věznice [REDAKCE], kde se toho času nacházel ve vazbě poškozený [REDAKCE] který byl při rekognici poznávající osobou. Rekognice proběhla v rozporu s ustanovením § 158a trestního řádu bez účasti soudce (viz č.l. 141) navzdory tomu, že se konala před zahájením trestního stíhání, když usnesení o zahájení trestního stíhání je datováno až [REDAKCE] 2010 (č.l. 1 spisu).

18. V rámci rekognice byl poškozený nejprve vyzván, aby popsal poznávané osoby a okolnosti, při nichž je vnímal, popřípadě znaky nebo zvláštnosti, podle nichž by bylo

možné poznávané osoby poznat. Ve vztahu k osobě, která jej mlátila obuškem do hlavy, poškozený uvedl, že se jednalo o osobu kulturistické postavy, která byla největší z celé skupiny. Následně poškozený označil ve fotoalbu č. ■ stěžovatele jako osobu na fotografii č. ■ spolu s komentářem, že se jedná o kulturistu, který jej mlátil obuškem do hlavy. Stejně tak ve fotoalbu č. ■ poškozený opětovně označil stěžovatele.

19. Dne ■ 2010 proběhl výslech poškozeného ■ jako svědka. Z protokolu o výslechu svědka (č.l. 114 spisu) je zřejmé, že výslechu byli přítomni obhájeři dalších obžalovaných (■ a ■, nikoliv však obhájkyně stěžovatele, která ovšem bylo o úkonu řádně a včas vyrozuměna (č.l. 99 spisu). Protokol o výslechu svědka obsahuje ve vztahu ke stěžovateli následující, pro posouzení námitek obsažených v ústavní stížnosti, podstatné pasáže (č.l. 116 - 117 spisu): „Dále jsem teleskopický obušek viděl u muže, který je ve fotoalbu č. ■ pod číslem ■ (...) Když jsem tedy otevřel dveře, dostal jsem ránu do oblasti hlavy. Tuto ránu jsem dostal od muže ve fotoalbu č. ■ pod číslem ■ Tento muže mě ještě s jedním mužem, kterého nyní nejsem schopen identifikovat, mě chytily a hodili na konferenční stůl. (...) Na to pan ■ pokynul muži, který je ve fotoalbu č. ■ pod číslem ■ tento muž mě udeřil do hlavy, tento muž stál za mnou, chytil mě za rameno a udeřil mě do hlavy. Čím mě udeřil do hlavy nevím, mohlo to být rukou nebo i teleskopickým obuškem, opravdu nevím, cítil jsem pouze ránu do hlavy.“ Z protokolu a výslechu svědka nijak nevyplyvá, zda při tomto výslechu bylo či nebylo k dispozici předmětné fotoalbum z rekognice.

20. V rámci hlavního líčení konaného ve dnech 18. 5. 2011 – 19. 5. 2011 bylo znovu přistoupeno k výslechu svědka ■ (č.l. 475). V průběhu výslechu tento svědek zpochybnil průběh provedené rekognice, když v zásadě uvedl, že tato proběhla ve spolupráci s vyšetřovatelem, který mu měl pomáhat při identifikování obžalovaných a sdělit mu jména poznávaných osob (č.l. 505-507, 510, 516-517 spisu).

21. Krajský soud v Hradci Králové v dané věci poprvé rozhodl svým rozsudkem ze dne 30. 6. 2011, kdy stěžovatele a shora uvedené obžalované uznal vinné trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1, odst. 2 písm. b), d) trestního zákona, ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona, ukončeného ve stádiu pokusu podle § 8 odst. 1 trestního zákona, dále trestným činem omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 trestního zákona, ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona, a rovněž trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1, odst. 2 trestního zákona, ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona (č.l. 680 spisu).

22. Stěžovatel a shora uvedení obžalovaní si proti rozsudku krajského soudu podali odvolání, o němž rozhodl Vrchní soud v Praze svým usnesením ze dne 16. 11. 2011, sp. zn. 2 To 87/2011. Ten k odvolání stěžovatele a obžalovaných ■, ■ a ■ napadený rozsudek v odsuzující části zrušil a podle § 259 odst. 1 trestního řádu věc v této části vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové, aby ji v potřebném rozsahu projednal a rozhodl (č.l. 759).

23. Vrchní soud v Praze poukázal ve zrušujícím usnesení kromě jiného také na provedenou rekognici a výslech svědka ■ když tento svědek v přípravném řízení rozpoznal a určil útočníky s pomocí fotografií ve fotoalbech pořízených pro účely rekognice konané dne ■ 2010 a při výslechu svědka dne ■ 2010. Vrchní soud v této souvislosti upozornil, že rekognice nebyla provedena jako neodkladný úkon před zahájením trestního stíhání a za účasti soudce a již vzhledem k této skutečnosti je jako

důkaz nepoužitelná. Vrchní soud dále uvedl, že ve vztahu k výslechu svědka je potřeba ověřit a zjistit, zda svědek [REDAKCE] byl či nebyl ovlivněn rekognicí z [REDAKCE] 2010, jak uvedl při hlavním líčení s důsledkem toho, že za pachatele označil osoby, které při svém napadení ve skutečnosti nevnímal. Za tímto účelem bylo soudu uloženo vyslechnout policisty, kteří při uvedené rekognici byli činní, ke způsobu, jak rekognice proběhla, zda v souladu s protokolem založeným ve spise nebo tak, jak uvedl u hlavního líčení poškozený [REDAKCE] (č.l. 765-766 spisu).

24. Dne 31. 5. 2012 byli v rámci hlavního líčení u Krajského soudu v Hradci Králové vyslechnuti [REDAKCE] (č.l. 831), [REDAKCE] (č.l. 834) a [REDAKCE] (č.l. 838). Všichni shodně vypověděli, že průběh rekognice ze dne [REDAKCE] 2010 byl zcela standardní a svědkovi nebyla předestřena jména pozdějších obžalovaných a tito ani nebyli ze strany orgánů činných v trestním řízení jakkoliv označováni s cílem usnadnit svědkovi jejich identifikaci, naopak svědek osoby poznával spontánně sám.

25. V odůvodnění ústavní stížnosti napadeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 10. 2012, sp. zn. 6 T 1/2011, krajský soud v části věnující se shrnutí výpovědi poškozeného [REDAKCE] uvádí, že tento ve výpovědi ze dne [REDAKCE] 2010 identifikoval jako muže, který ho při vstupu praštil obuškem a dále hodil na skleněný stůl stěžovatele [REDAKCE] a jako muže, u něhož viděl pistoli, označil poškozený obžalovaného [REDAKCE] (č.l. 973 spisu). Ve vztahu k předmětné rekognici a výslechu svědka [REDAKCE] ze dne [REDAKCE] 2010 pak z odůvodnění rozsudku vyplývá, že na základě výpovědi nově vyslechnutých svědků v hlavním líčení (pozn. – [REDAKCE] [REDAKCE] [REDAKCE] a [REDAKCE]) dospěl soud k závěru, že výpověď svědka z přípravného řízení týkající se osob obžalovaných a popisu jejich podílu na jednání s ohledem na jejich identifikaci lze použít, neboť svědek nebyl ovlivněn rekognicí v tom směru, že by při ní osoby neidentifikoval sám, ale jejich jména by mu byla předestírána, popřípadě by byl jinak při jejich identifikaci vyšetřovatelem ovlivněn. Samotná rekognice, která probíhala před tímto výslechem se svědkem, dle soudu ale použít nelze, protože proběhla před zahájením trestního stíhání obžalovaných bez účasti obhájců obžalovaných a před výslechem svědka [REDAKCE] ve věci. Výpověď svědka [REDAKCE] z přípravného řízení je ale pro soud přesvědčivá, když dle názoru soudu identifikace obžalovaných [REDAKCE] a [REDAKCE] z prvního výslechu, nebyla ovlivněna rekognicí, při níž by někdo vědomě podsouval svědku [REDAKCE] identifikaci obžalovaných.

26. Ve vztahu k námitce stěžovatele stran zásady zákazu plodů z otráveného stromu, kterou uplatnil v rámci podaného odvolání, Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. 2 To 6/2013, uvedl, že pokud nalézací soud provedl v potřebném rozsahu formálně správně všechny relevantní důkazy a pokud tyto důkazy též logicky správně podle § 2 odst. 6 trestního řádu, zhodnotil, není odvolací soud oprávněn do tohoto hodnocení důkazů zasahovat, tj. zpochybňovat jej, měnit či rušit. Podle přesvědčení odvolacího soudu rozsudek soudu prvního stupně odpovídá těmto kritériím, je v souladu s § 125 odst. 1 trestního řádu i zdůvodněn, včetně té otázky, že soud prvního stupně nevycházel ze shora zmíněné nezákonně provedené rekognice, ale z dalších důkazů, které skutkový stav věci spolehlivě prokazují. Při interpretaci výše zmíněné zásady „zákazu plodů z otráveného stromu“, nelze jít dle názoru odvolacího soudu tak daleko, že by jednou pro vždy byly absolutně znehodnoceny všechny důkazy, jež se na prvotním nezákonném důkazu podílely, tj. že by do budoucna neplatila žádná

ze svědeckých výpovědí, protože svědci byli účastni nelegálně provedené rekognice (aniž o její nelegálnosti věděli). Vrchní soud v Praze k této problematice tedy uzavřel, že v otázce skutkového zjištění se plně identifikuje s rozhodnutím soudu prvního stupně, které je v napadeném rozsudku podrobně a přesvědčivě zdůvodněno.

VI.

27. Ústavní soud vzal v úvahu všechna stěžovatelem předložená tvrzení, zvážil obsah ústavní stížnosti napadených rozhodnutí a příslušného spisového materiálu, přezkoumal postup obecných soudů, zohlednil vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je návrhem opodstatněným.

28. Ústavní soud je dle čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není však součástí soustavy obecných soudů a není ani povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Pravomoc Ústavního soudu je založena výlučně k přezkumu rozhodnutí z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. toho, zda v řízení (a posléze rozhodnutím v něm vydaným) nebyla dotčena ústavně zaručená práva účastníků, zda řízení bylo vedeno v souladu s těmito principy a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.

29. Ústavnímu soudu však nepřísluší, aby vystupoval v roli čtvrté přezkumné instance v trestním řízení a "hodnotil" hodnocení důkazů obecnými soudy. Ústavní soud není ostatním soudům nadřízen, a nemá tudíž provádět "superrevizi" dokazování a skutkových zjištění vzešlých z trestního řízení (viz usnesení sp. zn. IV. ÚS 2067/13 ze dne 16. 4. 2014). Pokud soud při svém rozhodování respektuje podmínky dané ustanovením § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu, jakož i ustanovení § 125 trestního řádu a jasně vyloží, o které důkazy svá skutková zjištění opřel, jakými úvahami se při hodnocení provedených důkazů řídil a jak se vypořádal s obhajobou, není v pravomoci Ústavního soudu zasahovat do dílčího hodnocení jednotlivých provedených důkazů, ať již jde o jejich obsah, relevanci, vypovídací hodnotu či věrohodnost a takové hodnocení přehodnocoval, byť by se s ním třeba neztotožňoval (srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 23/93 ze dne 1. 2. 1994, usnesení sp. zn. II. ÚS 1701/11 ze dne 6. 11. 2012 nebo usnesení sp. zn. II. ÚS 443/14 ze dne 29. 4. 2014).

30. Nicméně z tohoto pravidla existují výjimky, kdy je Ústavní soud povolán zasáhnout do pravomoci obecných soudů a jejich rozhodnutí zrušit, a to v případech extrémních, nejzávažnějších pochybení, které ve svém důsledku představují popření ústavně zaručených základních práv a svobod dotčené osoby. Tak je tomu v situacích, kdy právní závěry obsažené v napadených rozhodnutích jsou v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními anebo z nich v žádné možné interpretaci nevyplývají (srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995), popřípadě jsou-li skutková zjištění v extrémním nesouladu s provedenými důkazy, jinými slovy tehdy, když rozhodnutí obecných soudů svědčí o jejich možné libovůli (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 166/95 ze dne 30. 11. 1995 nebo usnesení sp. zn. IV. ÚS 2709/13 ze dne 7. 3. 2014).

31. S požadavkem vyloučení svévole je přitom nikoliv nevýznamně, rovněž i ve vztahu ke stabilizaci skutkového děje, v soudním rozhodování spjat imperativ, dle něhož výkon spravedlnosti v právním státě musí odpovídat základním hodnotám právního řádu jako významového celku, jakož i konstitutivním hodnotám demokratické právní kultury, přičemž mezi ně mimo jiné nepochybně náleží apriorní odmítnutí akceptace nepřipustné deformace důkazního procesu či jeho výsledků. Konsekvencí takového ústavně nesouladného postupu je totiž znehodnocení zjištěného skutkového stavu věci.

32. Je přitom zapotřebí neztrácet ze zřetele skutečnost, že účelem trestního řízení není jenom „spravedlivé potrestání pachatele“, ale rovněž „fair“ proces. Tomuto elementárnímu požadavku obecné soudy ve věci stěžovatele nedostály, když jednaly, jak plyne ze shora popsanych skutkových okolností, svévolně, a to takovým způsobem a v takovém rozsahu, který podle přesvědčení Ústavního soudu zavdává příčinu k posouzení ústavní stížnosti stěžovatele jako opodstatněné.

VII.

33. Z ustanovení § 158a trestního řádu plyne, že je-li při prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a zjišťování jeho pachatele třeba provést neodkladný nebo neopakovatelný úkon spočívající ve výslechu svědka nebo v rekognici, *provede se na návrh státního zástupce takový úkon za účasti soudce*; soudce v takovém případě odpovídá za zákonnost provedení úkonu a k tomu cíli může do průběhu úkonu zasahovat.

34. Ze spisového materiálu přitom vyplývá, že přestože předmětná rekognice osob podle fotografií byla provedena před zahájením trestního stíhání, proběhla v rozporu s § 158a trestního řádu bez účasti soudce. S tímto pochybením se obecné soudy správně vypořádaly, když shodně učinily závěr o nepoužitelnosti této rekognice coby důkazu a tento závěr také zohlednily v odůvodnění svých rozhodnutí.

35. Jiná situace však nastává, pokud jde o to, jakým způsobem se obecné soudy vypořádaly s výpovědí poškozeného [REDAKCE] ze dne [REDAKCE] 2010 a její použitelností. Z odůvodnění rozhodnutí krajského soudu je přitom zřejmé, že tento výsledek, v rámci kterého poškozený označil stěžovatele prostřednictvím čísla fotografie z procesně nepoužitelné rekognice jako osobu, která jej “udeřila do hlavy a hodila na konferenční stůl” (blíže viz strana 5 tohoto nálezu), byl při úvahách soudu o vině stěžovatele nikoli nepodstatnou okolností.

36. Krajský soud se však zabýval otázkou použitelnosti této výpovědi pouze s ohledem na zpochybnění průběhu rekognice, které poškozený učinil v průběhu hlavního líčení. Krajský soud se tak vypořádal s otázkou, zda byl poškozený v průběhu rekognice ovlivňován vyšetřovatelem, když učinil závěr, že k takovému ovlivnění ze strany vyšetřovatele nedošlo. Poškozený tak při své výpovědi podle krajského soudu nemohl být ovlivněn rekognicí, při níž by mu někdo vědomě podsouval identifikaci obžalovaných a výpověď poškozeného [REDAKCE] ze dne [REDAKCE] 2010 tak krajský soud posoudil jako přesvědčivou. Vrchní soud k této problematice uzavřel, že v otázce skutkového zjištění se plně identifikuje s rozhodnutím soudu prvního stupně.

37. Závěr krajského soudu o tom, že stěžovatel nebyl v průběhu rekognice ovlivňován vyšetřovatelem, a že tak v důsledku toho nebyl tímto způsoben ovlivněn ani v průběhu své výpovědi ze dne [REDAKCE] 2010, se nejeví jako problematický ani Ústavnímu soudu, a to zejména vzhledem k tomu že se krajský soud adekvátně vypořádal s tím, proč považoval tvrzení poškozeného o ovlivňování při rekognici za ryze účelové (viz č.l. 978, 980-981, 983 spisu).

VIII.

38. Krajský soud se však ve svém rozhodnutí opomněl vypořádat s použitelností výsledku poškozeného ze dne [REDAKCE] 2010 s ohledem na skutečnost, že v rámci toho výsledku poškozený sice označil stěžovatele jako osobu, která se vůči němu dopouštěla blíže specifikovaného násilí, ale stěžovatele označil pouze prostřednictvím číselného údaje, a to konkrétně prostřednictvím čísla fotografie z rekognice proběhlé dne [REDAKCE] 2010, která však byla obecnými soudy vyhodnocena coby procesně nepoužitelný důkaz, jelikož při ní v rozporu s ustanovením § 158a trestního řádu nebyl přítomen soudce.

39. Toto pochybení krajského soudu pak nezhojil ani soud odvolací. K námitce stěžovatele stran zásady zákazu plodů z otráveného stromu uplatněné v odvolání Vrchní soud v Praze uvedl, že při interpretaci výše zmíněné zásady nelze jít tak daleko, že by jednou pro vždy byly absolutně znehodnoceny všechny důkazy, jež se na prvotním nezákonném důkazu podílely, tj. že by do budoucna neplatila žádná ze svědeckých výpovědí, protože svědci byli účastni nelegálně provedené rekognice.

40. Doktrína „plodů z otráveného stromu“ pochází z prostředí common law a je konkrétním projevem „*Exclusionary Rule*“, což je pravidlo, striktně formálně vylučující použití určitých důkazů, získaných státními orgány nezákonným způsobem (nezákonné omezení osobní svobody a svobody na ochranu soukromí, porušení zákazu sebeobvinění – viz Čtvrtý dodatek Ústavy Spojených států). Pokud je v průběhu takto provedených úkonů opatřen důkaz pro trestní řízení, je považován za vyloučený z dokazování.¹ Soudní praxe už ale vytvořila výjimku z původně striktního pravidla, pokud úkon byl proveden v dobré víře v jeho zákonnost (úkon byl shledán nezákonným až poté, co byl v dobré víře proveden)². S ohledem na adversární povahu common law trestního řízení nejsou jednoznačně řešeny případy použití takového důkazu ve prospěch osoby, proti níž se řízení vede, když důkazy opatřené ilegálně touto osobou přípustné zpravidla jsou. Potíže vyvolává též rozvoj komunikačních technologií (např. tzv. elektronický dozor).³ Kontinentální trestní řízení oproti tomu vychází z formálně-materiální povahy důkazu a zpravidla jen takové vady úkonu, které porušují právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy) vedou k neúčinnosti nebo nepřipustnosti důkazu. Zásada volného hodnocení důkazů (čl. 2 odst. 6 trestního řádu) orgánům činným v trestním řízení ukládá, aby důkazy byly hodnoceny jak ve vzájemné souvislosti tak jednotlivě, a umožňuje tedy, aby bylo k vadám řízení přistupováno diferencovaně/materiálně.

41. Možnostmi využití doktríny plodů z otráveného stromu se Ústavní soud již v minulosti zabýval. Ani rigorózní interpretace této doktríny nevede dle Ústavního

¹ Rozhodnutí *Mapp v. Ohio*, 367 U.S. 643, 81 S. Ct. 1684, 6 L. Ed. 2d 1081 (1961).

² Rozhodnutí *United States v. Leon*, 468 U.S. 897, 104 S. Ct. 3405, 82 L. Ed. 2d 677 (1984).

³ Rozhodnutí *Kyllo v. United States*, 533 U.S. 27, 121 S.Ct. 2038, 150 L.Ed.2d 94 (2001).

soudu k závěru, že jakékoli pochybení při opatrování důkazu automaticky způsobuje nepoužitelnost důkazu. Vždy je třeba mj. konkrétně posuzovat, jak intenzivní bylo dané pochybení a zda vůbec bylo způsobilé chování dotčené osoby a proces provádění důkazu ovlivnit. Stejně tak nelze na základě této doktríny učinit závěr, že výskyt nezákonného důkazu způsobuje nepoužitelnost všech důkazů, opatřených v daném řízení. Nepoužitelnost se může týkat toliko těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu kauzálně odvozeny (obdobně viz nálezy sp. zn. III. ÚS 761/14 ze dne 21. 5. 2014, nálezy sp. zn. III. ÚS 587/14 ze dne 7. 5. 2014, usnesení sp. zn. IV. ÚS 2058/13 ze dne 15. 10. 2013, usnesení sp. zn. III. ÚS 3318/09 ze dne 19. 7. 2012, nálezy sp. zn. III. ÚS 2260/10 ze dne 8. 3. 2012).

42. Aniž by měl Ústavní soud v úmyslu přehodnotit svůj dosavadní zdrženlivý postup k doktríně plodů z otráveného stromu, je třeba s ohledem na konkrétní okolnosti případu částečně přisvědčit námitkám stěžovatele, podle kterého je výslech svědka, vycházející z důkazně nepoužitelné a v rozporu se zákonem provedené rekognice nepoužitelným důkazem. Nikoliv však v tom směru, že by byl výslech svědka, kterému předcházela procesně špatně provedená rekognice, nepoužitelný jako celek, ale pouze pokud jde o ty pasáže výpovědi svědka, které jsou zcela jednoznačně kauzálně spjaty s procesně nepoužitelnou rekognicí.

43. Nelze tedy učinit závěr, že pokud v průběhu řízení došlo k provedení rekognice v rozporu s trestním řádem a tato rekognice je tak důkazně nepoužitelná, je také důkazně nepoužitelný celý další výslech poškozeného, který byl poznávající osobou při procesně nesprávně provedené rekognici.

44. Situace je však jiná, pokud jde o pasáže výpovědi poškozeného, ve kterých identifikuje stěžovatele prostřednictvím čísel fotografií z rekognice, která proběhla procesně neregulérním způsobem a je tak důkazně nepoužitelná. V případě stěžovatele se jedná konkrétně o následující formulace: „*Dále jsem teleskopický obušek viděl u muže, který je ve fotoalbu č. [redacted] pod číslem [redacted] (...) Když jsem tedy otevřel dveře, dostal jsem ránu do oblasti hlavy. Tuto ránu jsem dostal od muže ve fotoalbu č. [redacted] pod číslem [redacted] Tento muž mě ještě s jedním mužem, kterého nyní nejsem schopen identifikovat, mě chytily a hodili na konferenční stůl. (...) Na to pan [redacted] pokynul muži, který je ve fotoalbu č. [redacted] pod číslem [redacted] tento muž mě udeřil do hlavy, tento muž stál za mnou, chytil mě za rameno a udeřil mě do hlavy. Čím mě udeřil do hlavy nevím, mohlo to být rukou nebo i teleskopickým obuškem, opravdu nevím, cítil jsem pouze ránu do hlavy.*“

45. Z výše uvedených citací je zřejmé, že tyto pasáže výpovědi svědka jsou zcela jistě kauzálně spjaty s provedenou rekognicí – pokud by rekognice neproběhla, nemohl by následně poškozený stěžovatele výše uvedeným způsobem označit v průběhu svého výslechu. Pokud však rekognice neproběhla v souladu s procesními předpisy a je proto důkazně nepoužitelná, není možno přihlížet ani k právě zmíněným pasážím výpovědi poškozeného, jelikož jsou s provedenou rekognicí bezprostředně propojeny. Bez fotografií obsažených v příloze k rekognici by se totiž jednalo pouze o nic neříkající číselné označení, zatímco pokud soudy fotografie obsažených v příloze k rekognici zohlednily, došlo tímto způsobem ke ztotožnění konkrétní osoby - stěžovatele. Takový postup je však obcházením účelu a smyslu rekognice a nemůže nahradit ani zhojit provedení procesně nepoužitelné rekognice. Pokud orgány činné v trestním řízení k provedení rekognice přistoupí, je jejich povinností postupovat striktně v souladu s trestním řádem a v jeho mantinelech. Za situace, kdy tomu tak nebylo, není možno

informace z takové rekognice přičítat k tíži stěžovatele, a to ani zprostředkovaně, prostřednictvím následného výsledku poškozeného.

IX.

46. S ohledem na výše uvedené důvody dospěl Ústavní soud k závěru, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno ústavně chráněné právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny a čl. 6 Úmluvy. Ústavní stížnosti proto bylo podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověno a napadená rozhodnutí Vrchního soudu v Praze a Krajského soudu v Hradci Králové Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona ve vztahu ke stěžovateli zrušil.

47. Ústavní soud tak učinil, aniž by však chtěl tímto nálezem jakkoliv předjímat úvahy, kterými se bude vyvození skutkového stavu věci po odstranění předmětné vady ze strany obecných soudů ubírat. Jinými slovy, bude na obecných soudech, aby posoudily a adekvátně zdůvodnily, zda při nepoužitelnosti těch pasáží výpovědi poškozeného, ve kterých označuje stěžovatele toliko číselným označením fotografií z procesně nepoužitelné rekognice, mají i nadále dostatek důkazů pro závěr o vině stěžovatele.

48. Ačkoliv Ústavní soud předmětná rozhodnutí zrušil pouze ve vztahu ke stěžovateli, bude nyní na Krajském soudu v Hradci Králové, aby v novém řízení, v němž bude postupovat mimo jiné podle § 314h a násl. trestního řádu, posoudil, zda lze s ohledem na provedené dokazování a zjištěný skutkový stav vztáhnout důvody kasace rozhodnutí případně i na další obžalované. Jinak řečeno, zrušení rozsudků Vrchního soudu v Praze a Krajského soudu v Hradci Králové v rozsahu týkajícím se toliko stěžovatele nebrání, aby obecný soud v novém řízení eventuálně aplikoval institut *beneficia cohaesionis* podle § 261 trestního řádu ve vztahu k dalším obžalovaným, pokud takový postup shledá nezbytným (obdobně např. viz nález sp. zn. III. ÚS 501/04 ze dne 3. 3. 2005 nebo nález sp. zn. I. ÚS 553/05 ze dne 20. 9. 2006).

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. října 2014

Kateřina Šimáčková v. r.
předsedkyně I. senátu Ústavního soudu

Za správnost vyhotovení:

